הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן רסד

רסד דִּינֵי הַפְּתִילָה וְהַשֶּׁמֶן. ובו י׳ סְעִיפִים:

א [א]אֵין עוֹשִׂין פְּתִילָה * לְנֵר שֶׁל שַׁבָּת, [ב]בֵּין נֵר שֶׁעַל הַשֻּׁלְחָן בֵּין כָּל נֵר שֶׁמַּדְלִיק בַּבַּיִת, (א) * [ג]מִדָּבָר שֶׁהָאוּר אֵינוֹ נֶאֱחָז בּוֹ אֶלָּא נִסְרָךְ סְבִיבָיו * וְהַשַּׁלְהֶבֶת קוֹפֶצֶת, כְּגוֹן צֶמֶר וְשֵׂעָר וְכֵיוֹצֵא בָּהֶם, אֶלָּא [ד]מִדָּבָר שֶׁהָאוּר נֶחְלָה בּוֹ [א]כְּגוֹן פִּשְׁתָּה נִפּוֹצָה וּכְבָד שֵׁשׁ [ה]וְצֶמֶר גָּפָן (ב) וְקַנַּבּוֹס וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן. הַגָּה: וְאִם הִדְלִיק בְּדָבָרִים (ג) הָאֲסוּרִים, (ד) * אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרוֹ (תשובת הרשב״א סימן קע״א). וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאִם יֵשׁ נֵר אֶחָד מִדְּבָרִים הַמֻּתָּרִים, (ה) מֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹר (ו) הָאֲחֵרִים. וְכֵן דָּבָר שֶׁאָפְשָׁר (ז) בְּלֹא (ח) נֵר, (ז) מֻתָּר לַעֲשׂוֹת אֲפִלּוּ אֶצֶל נֵרוֹת הָאֲחֵרִים, וּלְצָרְךְ שַׁבָּת * יֵשׁ לְהָקֵל (ח) בְּדִיעֲבַד (הגהות מרדכי פרק קמא (סי׳ תנ״ב) ופרק ב׳ דשבת (סי׳ רפ״ג)):

ב [ו]כָּרֵךְ דָּבָר שֶׁמַּדְלִיקִין בּוֹ עַל דָּבָר שֶׁאֵין מַדְלִיקִין בּוֹ, אִם נִתְכַּוֵּן לְהַעֲבוֹת (פרוש, לַעֲשׂוֹתָהּ עָבָה) הַפְּתִילָה [ז]כְּדֵי לְהוֹסִיף אוֹרָהּ, (ט) אָסוּר, * וְאִם נִתְכַּוֵּן (ג) לְהַקְשׁוֹת הַפְּתִילָה כְּדֵי שֶׁתִּהֵא עוֹמֶדֶת וְלֹא תִּשְׁתַּלְשֵׁל לְמַטָּה, (י) מֻתָּר. וּמִטַּעַם זֶה מֻתָּר לִכְרֹךְ דָּבָר שֶׁמַּדְלִיקִין בּוֹ * עַל גַּבֵּי גֶּמִי אוֹ קַשׁ כְּדֵי לִתֵּן הַפְּתִילָה בַּעֲשָׁשִׁית. הַגָּה: נוֹתְנִין גְּרִגֵּר (יא) שֶׁל מֶלַח וּגְרִיס (יב) שֶׁל פּוֹל עַל פִּי הַנֵּר בְּעֶרֶב שַׁבָּת כְּדֵי שֶׁיְּהֵא דּוֹלֵק יָפֶה בְּשַׁבָּת (מיימוני פרק ה׳ (ס״ו) וטור):

ג [ח]אֵין מַדְלִיקִין נֵר לְשַׁבָּת אֶלָּא מִשֶּׁמֶן הַנִּמְשָׁךְ אַחַר הַפְּתִילָה, וּלְפִיכָךְ

א שבת כ׳ (ע״ב).
ב טור והר״א״ש והפרדכי (פרק ב סי׳ רסג) ורוב הפוסקים וכל גדולי צרפת. ג שם כ״א (ע״א).
ד שם כ׳ (ע״ב).
ה תוספות שם כ״ז (ע״ב ד״ה כל) וראי״ש פרק ב׳ (סי׳ א) והרי״ן שם (יב. ד״ה מתני׳ כל) והרמב״ם בפרק ה׳ (ה״ה) ושאר פוסקים. ו שם כ״א (ע״א). ז הפג״ד שם פרק ה׳ (ה״ה) לגרסת הרי״ף (ס.) והרמב״ם שם. ח שבת כ׳ (ע״ב) וכ״א (ע״א).

בְּאֵר הֵיטֵב

א (ג) הָאֲחֵרִים. אֲפִלּוּ הַנֵּרוֹת עוֹמְדִים בְּחֶדֶר אַחֵר, דְּכֵיוָן שֶׁיֵּשׁ בְּמָקוֹם אֶחָד נֵר כָּשֵׁר יִזְכֹּר וְלֹא יֵשֵׁב גַּם בִּמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים: (ב) נֵר. כְּגוֹן לְמִשְׁךְ יַיִן מִן הַמַּרְתֵּף:

ב (ג) לְהַקְשׁוֹת. אֲפִלּוּ מַדְלִיק שְׁנֵיהֶם יַחַד, דְּכִשֶּׁמִּתְכַּוֵּן לְהַקְשׁוֹת לֹא גָּזְרִינַן שֶׁמָּא יַשֶּׁה:

בְּאוּר הֲלָכָה

א * **לְנֵר שֶׁל שַׁבָּת.** אֲבָל לְיוֹם טוֹב מֻתָּר כָּל הַפְּתִילוֹת וַהֲשָׁמְנִים חוּץ מִשֶּׁמֶן שְׂרָפָה עַיֵּן שָׁם בְּנִמְרָא כ״ד צָמוּד ב׳. וְלִכְאוֹרָה בְּעִטָּרָן גַּם בְּיוֹם טוֹב אֵין מַדְלִיקִין לְפִי מַה דְּקָיְמָא לַן לְעֵיל בְּסִימָן רס״ג סָעִיף ה׳ דְּבְיוֹם טוֹב נָמֵי מְכָרְכִין עַל הַדַּלָּקָה אַלְמָא דְּבְיוֹם טוֹב נָמֵי חוֹבָה וְאִם כֵּן שֶׁמָּא יְנִיחֵנּוּ וְיֵצֵא. וְלִעֵנְיָן צָרֵי מִצְוָתִי בִּקְרִי מִגְדִים בְּסִימָן זֶה (א״א סק״ט) שְׁמִסְתַּפֵּק בָּזֶה:

* **מִדָּבָר שֶׁהָאוּר וְכוּ׳.** הַשְׁלְחָן צְרִיךְ אֵירֵי בְּגַר שֶׁל צֶמוּט [שקורין לאמ״פ], אֲבָל בָּאֵמֶת הוּא הַדִּין בְּגַר שֶׁל שַׁעֲוָה וְחֶלֶב שֶׁאֵנוֹ עוֹשִׁין, גַּם כֵּן אֵין עוֹשִׁין מֵהֶן הַפְּתִילוֹת הַפְּסוּלוֹת וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הַמַּגֵּן אַבְרָהָם לְקַמָּן בְּסָעִיף קָטָן י״ג:

* **וְהַשַּׁלְהֶבֶת קוֹפֶצֶת.** וְתִישְׁיִנן שֶׁמָּא יַשֶּׁה, עַל כֵּן אֲפִלּוּ אֵין לוֹ פְּתִילוֹת וְשִׁמְנִים אֲחֵרִים כִּי אִם אֵלּוּ הַפְּסוּלִים וְעַל יְדֵי זֶה יִבְשֹׁל מִצְוַת הַדְלָקָה נִרְאֶה דְּאָסוּר מִשּׁוּם שֶׁמָּא יַשֶּׁה, לְכַד עִטָּרָן דְּטַעַם אִסּוּרוֹ הוּא רַק מִשּׁוּם שֶׁמָּא יְנִיחֵנּוּ וְיֵצֵא, אֵין לְהַיִּחַ הַדַּאי מִפְּנֵי הַפְּסָק, כֵּן כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (שם, ומש״ז סק״א):

* **אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ.** עַיֵּן בְּתִשׁוּבוֹת הָרַשְׁבָּ״א הַטַּעַם כֵּיוָן דְּכָל אִסּוּרֵי הַדַּלָּקָה הוּא מִפְּנֵי שֶׁמָּא יַשֶּׁה אִם כֵּן גַּם עַתָּה לֵיעָנֵין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ שֶׁיִּדְּ שֶׁמָּא יַשֶּׁה, וְלִכְאוֹרָה בְּחֶלֶב מֻתָּרְךָ הוּא נִמְשָׁךְ אַחַר הַפְּתִילָה, רַק מִטַּעַם גְּזֵרָה שֶׁאֵינוֹ מֻהֲפָּךְ, יֵשׁ לְעַיֵּן לְעִנְיַן דִּיעֲבַד:

* **יֵשׁ לְהָקֵל בְּדִיעֲבַד.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ח) דַּעַת הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק״ד) וּלְטַעֲמֵיהּ אֲזַיל דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּהַדִּין הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַיֵּשׁ אוֹמְרִים מֵירֵי אֲפִלּוּ בְּחֶדֶר אַחֵר, לָכֵן כָּתַב דְּאִם יֵשׁ וְכוּ׳ מֻתָּר אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה וְכוּ׳ [ז]אֲבָל לְפִי מַה שֶּׁבֵּאַר הַגְרָ״א דְּקַלָּת הַיֵּשׁ אוֹמְרִים הוּא נוֹטֵעַ מִגֵּו חֲבֵרְתָּהּ דְּמֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָם כְּשֶׁהַשֶּׁמֶשׁ עוֹמֶד אֲצָלָם, וְשָׁם הָלֹא עוֹמֵד מֻמָּשׁ וַאֲפִלּוּ הָכִי כָּתַב הָרַמְ״א דְּדַוְקָא לְצָרְךָ שַׁבָּת, וְעַל כָּרְחָךְ מִשּׁוּם דְּשָׁם בְּנֵר חֲבֵרָהּ גּוּפָא לֹא בְּרִירָא הַדִּין לְפִי דַּעַת רַשׁ״י (כא: ד״ה נר אחרת) וְהָרַ״ן (ט: ד״ה תנו רבנן נר) כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַגְרָ״א, וְעַל כֵּן הָכָא לְעִנְיַן שַׁבָּת מַחְמִירִין אִם לֹא לְצָרְךָ שַׁבָּת. אוֹ דְּסִבְירָא לֵיהּ לְהָרַמְ״א כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֲלִיָּה רַבָּה (סק״א) דְּיֵשׁ לְחַלֵּק דְּלֹא כְּמֵי לְהָא דְּסִימָן תרע״ו וּלְסִימָן תרע״ג (סי״א) גַּבֵּי נֵר חֲנֻכָּה, דְּהָכָא יֵשׁ חֶשְׁשׁ שֶׁמָּא אַף שֶׁיּוּכַל לִרְאוֹת בְּנֵר הַכָּשֵׁר, דְּאָדָם רוֹצֶה שֶׁכָּל הַנֵּרוֹת יִדְלְקוּ יָפֶה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָתָם דְּבַהֲנָאָה תְּלִיָּא מִלְּתָא וְכֵיוָן שֶׁיּוּכַל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ אֵצֶל אֶחָד לֹא חֲשִׁיכָא הֲנָאָה:

ב * **וְאִם נִתְכַּוֵּן לְהַקְשׁוֹת וְכוּ׳ מֻתָּר.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״י) בְּמַה שֶׁכָּתַב דְּכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ מְכַוֵּן לְפְתִילָה וְכוּ׳. הוּא מִלְּשׁוֹן הַלְּבוּשׁ, וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּמַגֵּן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ה׳ דְּקִשְׁקְשׁוֹת לֹא גְּזְרִינַן שֶׁמָּא יַשֶּׁה, לְשׁוֹנָא קַיְטָא הוּא, דַּהֲוָה לֵהּ לְמֵימַר לֹא גְּזְרִי שֶׁמָּא יַדְלִיק בּוֹ לְבַדּוֹ וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (סק״ב). וְנִרְאֶה לִי בְּשִׁישׁ בְּדָבָר שֶׁמַּדְלִיקִין בּוֹ מְעוּטָא, וְאִם כֵּן אֵין נִמְשָׁךְ אַחַר הַפְּתִילָה [עַיֵּן בְּתוֹסָפוֹת כ״א (ע״א) דְּבוּר הַמַּתְחִיל שֶׁמְּחַת דְּנָקְטוּ דְּבִיעַ עַיִן שָׁם, וְנִרְאֶה לִי דְּהוּא הַדִּין מְעוּטָא], אֲפִלּוּ בְּלְהַקְשׁוֹת אֵין לְהָקֵל, שֶׁמָּא יַשֶּׁה, אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּסֵפֶר תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״ו) כְּעֵין זֶה:

* **עַל גַּבֵּי גֶּמִי אוֹ קַשׁ.** עַיֵּן מַגֵּן אַבְרָהָם (סק״ו) שְׁכָּתַב דְּגֶמִי אוֹ קַשׁ כֵּיוָן דְּלֹא נִתְכַּוֵּן לְהַעֲבוֹת הַפְּתִילָה שְׁרִי. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. [ו]וּמִדִּבְרֵי רַבֵּנוּ יְרוּחָם נְתִיב י״ב חֵלֶק ב׳ מִשְׁמַע דְּאָסוּר בָּזֶה לְדַעַת רַשׁ״י (כא. ד״ה לא), וּבְסֵפֶר תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״ח) גַּם כֵּן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (א) רַשַׁ״בָּ״א: (ב) מַגֵּן אַבְרָהָם (סק״א): (ג) וְאֵין כַּוָּנַת הָרַמְ״א לְפָסֵק כְּהַגָּהַת מָרְדְּכַי רַק כְּהָאֲגֻדָּה (פ״ב סי׳ כט) עַיֵּן שָׁם בְּאֵלְיָה רַבָּה, וּמַה שֶּׁנִּרְאֶה בְּפֹעַל הַגָּהוֹת מָרְדְּכַי אֵינוֹ מַהְרָ״א: (ד) מָרְדְּכַי (סי׳ רסג, ע״י״ש): (ה) אֵלְיָה רַבָּה (סק״ג) בְּשֵׁם גְּדֻלַּת מָרְדְּכַי (פרק ב סי׳ מַהַגְרָ״א. וּלְשׁוֹן אַצֵּל נֵרוֹת הָאֲחֵרִים דְּחוּק קָצָת לְפִי זֶה: **ב** (ו) רא״ש (פרק ב סי׳ ב): (ז) מוּכָח מִמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק״ב), וְכֵן כָּתַב בְּתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״ה), וְכֵן מוּכָח שמד, שמז): (ח) מַגֵּן אַבְרָהָם (סק״ב): (ט) רַשׁ״י שַׁבָּת ס״ז צָמוּד ב׳ דְּבוּר הַמַּתְחִיל בּוּז׳: (י) לְבוּשׁ:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בשו״ע הרב (ס״א) כתב: ופשתה נפוצה יותר טובה מכולם. **ב]** ובשו״ע הרב (ס״א) כתב: אבל עושין מצמר גפן וקנבוס. **ג]** ובשו״ע הרב (ס״ב) סתם כהמג״א, וכתב שלצורך שבת יש לסמוך על דעה זו בדיעבד ומותר להשתמש לאורן. **ד]** ובשו״ע הרב (ס״ג) הי׳קל ג׳כ בלא נר אחר בבית לצורך שבת בדיעבד. **ה]** בשו״ע הרב (ס״ב) סתם כהמגן אברהם. **ו]** ובשו״ע הרב (ס״ד) התיר כהמג״א.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

אֵין מַדְלִיקִין (יג) בְּזֶפֶת וְלֹא (ל) בְּשַׁעֲוָה וְלֹא בְּשֶׁמֶן הָעֲשׂוּי מִצֶּמֶר גֶּפֶן וְלֹא בְּאַלְיָה (יד) * וְלֹא בְּחֵלֶב, וְכֵן [ט]אֵין מַדְלִיקִין * בְּעִטְרָן מִפְּנֵי שֶׁרֵיחוֹ רַע (טו) וְיִנִּיחֶנּוּ (ה) וְיֵצֵא, * וְלֹא (טז) בִּצְרִי מִפְּנֵי שֶׁרֵיחוֹ נוֹדֵף שָׁמָּא (יז) יִסְתַּפֵּק מִמֶּנּוּ וְנִמְצָא מִתְחַיֵּב מְשׁוּם מְכַבֶּה: ד [א]אֲפִלּוּ נָתַן (יח) * מְעַט שֶׁמֶן זַיִת בְּשִׁמְנִים אֵלּוּ שֶׁאֵינָם נִמְשָׁכִים וְאֵין נִמְשָׁכִין, (יט) אֵין מַדְלִיקִין (ו) בָּהֶם: ה (כ) [כ]חֵלֶב (ו) מְהֻתָּךְ (כא) וְקַרְבֵי דָּגִים אֵין מַדְלִיקִין בָּהֶם, * וְאִם נָתַן בָּהֶם מְעַט [ב]מֵאַחַת מִשְּׁמָנִים שֶׁמַּדְלִיקִין בָּהֶם, (כב) מֻתָּר לְהַדְלִיק בָּהֶם: ו לִשְׁאָר כָּל הַשְּׁמָנִים * חוּץ מֵאֵלּוּ, מַדְלִיקִין בָּהֶם, [ג]וּמִכָּל מָקוֹם שֶׁמֶן זַיִת מִצְוָה מִן (ס) (כג) הַמֻּבְחָר:

ט שִׁבֻּת כ״ד (ע״ב) וכ״ה (ע״ב). י שָׁם כ״א (ע״א) בְּעַיָּא וְנִפְשְׁטָה. כ שָׁם וּכְפֵרוּשׁ הָרַ״ךְ (ס.) וְהָרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ה׳ (ה״ט). ל שָׁם כ״ד (ע״ב) וְכַמָּכִּים. מ שָׁם בְּתוֹסָפוֹת (כב. ד״ה מרישׁ).

בֵּאוּר הֵיטֵב

ג (ל) **בְּשַׁעֲוָה.** פֵּרוּשׁ שֶׁיְּנִיחֶנּוּ בְּנֵר וְיִנִּיחַ הַפְּתִילָה לְתוֹכָהּ. אֵין מַדְלִיקִין בְּשַׁמְרֵי שֶׁמֶן. שֶׁלְּטֵי גִּבּוֹרִים (ח: אות ג). וּבְחָמְאָה יֵשׁ לְהַחְמִיר לִתֵּן בְּתוֹכָהּ מְעַט שֶׁמֶן, אֲבָל יֵשׁ לְזַהֵר לְהַדְלִיק בְּשֶׁמֶן דַּוְקָא כִּדְאִיתָא בְּסֵפֶר חֲסִידִים (סר׳ ערב) שֶׁהָאֲרִיךְ יָמִים בְּשָׂכִיל זֶה. וְעוֹד לִפְעָמִים נוֹטֵף מֵהַחָמְאָה לְמַאֲכָל בָּשָׂר, וְלִפְעָמִים מַדְלִיקִין שֶׁמֶן אַף שֶׁעֲדַיִן מַלְכְלָךְ מֵהַחָמְאָה וְעוֹבֵר עַל לָאו דִּבְשָׂר וְחָלָב. וְאִם אֵין לוֹ שֶׁמֶן כָּתַב בְּתַשְׁבֵּ״ץ (קסז, סר׳ ב) דְּיִסְחֹט אֱגוֹז לְתוֹךְ הַחָלָב: (ה) **וְיֵצֵא.** וְחוֹבָה לָאָכל בְּשַׁבָּת אֵצֶל הַנֵּר. עוֹד יֵשׁ טַעַם אַחֵר מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִדְבָּק בְּכָרְתֵּלֵי הַבַּיִת וּמְבָעֵר הַבַּיִת וְחִישְׁנָן שֶׁמָּא יְכַבֶּה, וּמִכָּאן יֵשׁ לִלְמֹד שֶׁלֹּא לְתֵּם הַפְּנוּר בְּעֵץ מִשּׁוּם זֶה, וְכָמָּה פְּעָמִים רָאִיתִי שֶׁבָּאוּ לְחַלֵּל שַׁבָּת עַבּוּר זֶה. מִכָּן אַבְרָהָם (סק״ט): ד (ו) **בָּהֶם.** גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַדְלִיק בְּעֵינֵיהוּ: ה (ו) **מְהֻתָּךְ.** לְפִי עִנְיַן הַדִּין מֻתָּר בְּחֵלֶב מְהֻתָּךְ אֶלָּא דְּרַבָּנָן גָּזְרוּ אֲטוּ אֵינוֹ מְהֻתָּךְ, וְכֶשֶׁהוּא בְּתַעֲרוֹבוֹת לֹא גָּזְרוּ דְּהָוֵי גְּזֵרָה לִגְזֵרָה: ו (ס) **הַמֻּבְחָר.** וְאִם אֵין שֶׁמֶן זַיִת מְצוּי, מִצְוָה בְּשֶׁאָר שְׁמָנִים וְהֵם קוֹדְמִין לְשַׁעֲוָה. וּמִכָּל מָקוֹם נֵר שַׁעֲוָה קוֹדֶם לְנֵר חֵלֶב. מֹשֶׁה מִסִּינַי (סר׳ תכ) וְשֶׁלְּיָה, עַיִן סִימָן תרע״ג סָעִיף א׳. וּבְ״ח (ס״ה) כָּתַב דְּאַף הַגְּאוֹנִים לֹא הֶחְמִירוּ אֶלָּא בְּשַׁעֲוָה עִם הַפְּתִילָת אֲבָל בְּשַׁעֲוָה שֶׁלָּנוּ לֹא דְּהָא עֵינֵינוּ רוֹאוֹת שְׁאוֹרָן צָלוּל, וְעַיִן סִימָן רע״ה (ס״א):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

פָּרָק ב׳ (ה״ו) אֵיתָא טַעַם הָעוֹשֶׂה כֵּן כְּדֵי שֶׁיְּהֵא שׁוֹהֶה וְדוֹלֵק: ג (יג) **בְּזֶפֶת וְכוּ׳.** הֵיכִנוֹ שֶׁיְּנִיחֵם בְּנֵר וְיִתֵּן הַפְּתִילָה בְּתוֹכָם כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂין בְּשֶׁמֶן, אֲבָל נֵרוֹת כְּעֵין שֶׁלָּנוּ מְבֹאָר בְּסָעִיף ז׳ דְּשָׁרֵי. אֵין מַדְלִיקִין בְּשַׁמְרֵי שֶׁמֶן, דְּהוּא עָב (יא) וְאֵינוֹ נִמְשָׁךְ הֵיטֵב אַחַר הַפְּתִילָה: (יד) **וְלֹא בְּחֵלֶב.** וְשֶׁמֶן הַבְּהֵמָה הוּא גַּם כֵּן בִּכְלַל חֵלֶב לְעִנְיַן זֶה כְּמוֹ שֶׁבֵּרַרְנוּ בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה ולא בחלב). וּלְעִנְיַן חָמְאָה (יג) יֵשׁ לְעַיֵּן, אַף לְפִי מַה שֶּׁיִּדּוּעַ דְּדָרָךְ לְהַתִּיךְ הַחָמְאָה וְהַשֶּׁמֶן קֹדֶם שֶׁמַּדְלִיקִין בּוֹ, יֵשׁ עֵצָה לָזֶה דְּהֵינוּ שֶׁיִּתֵּן לְתוֹכָם מְעַט מִשְּׁמָנִים הַכְּשֵׁרִים וּמְהֵנֵּי בְּוַדַּאי וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ה׳. אַף מִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה טוֹב לִזָּהֵר מִלְּהַדְלִיק בְּהֶן אִם יֵשׁ לוֹ שְׁמָנִים אֲחֵרִים, כִּי לִפְעָמִים נִשְׁאָר בְּנֵר שֶׁמֶן וְנוֹתֵן חָמְאָה וּמִבְשָׁלָן, וְעוֹבֵר עַל אִסּוּר בִּשּׁוּל בָּשָׂר וְחָלָב, וְגַם עַל אִסּוּר הֲנָאָה, אִם לֹא בְּשֶׁמֶן עוֹף דְּקִיְּמָא לָן (שו״ע יו״ד סי׳ פז ס״ג) דְּאֵין בּוֹ מִשּׁוּם בִּשּׁוּל וַהֲנָאָה: (טו) **וְיִנִּיחֶנּוּ וְיֵצֵא.** וְחוֹבָה לָאֲכל בְּשַׁבָּת אֵצֶל הַנֵּר: (טז) **בִּצְרִי.** הוּא שֶׁמֶן אֲפַרְסְמוֹן וְרֵיחוֹ טוֹב מְאֹד: (יז) **יִסְתַּפֵּק מִמֶּנּוּ.** וְיֵשׁ עוֹד טַעַם אַחֵר בְּשֵׁ״ס (כו.) מִפְּנֵי שֶׁהוּא עָף וְנִדְבָּק בְּכָרְתֵּלֵי הַבַּיִת וּמַבְעִיר אֶת הַבַּיִת, וְאָדָם בָּהוּל עַל מְמוֹנוֹ וְיָבוֹא לְכַבּוֹת. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ט) דְּמִזֶּה לְמָדְנוּ שֶׁלֹּא יִסְתֹּם הַחַנּוּר בְּעֵצִים שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי חִלּוּל שַׁבָּת עַל יְדֵי זֶה: ד (יח) **מְעַט וְכוּ׳.** אֲבָל (יג) אִם הָיָה רֻבּוֹ מִשְּׁמָנִים הַכְּשֵׁרִים וּמְעוּט מֵהַפְּסוּלִים בָּטֵל בְּרֹב וּמֵתִּר: (יט) **אֵין מַדְלִיקִין.** דְּגָזְרִינַן (יז) דִּילְמָא אָתֵי לְאַדְלוּקֵי בְּעֵינֵיהוּ: ה (כ) **חֵלֶב מְהֻתָּךְ.** שֶׁהַתִּיכוּ אוֹתוֹ עַל הָאוּר אוֹ שֶׁהוּא חֵלֶב מָחוּי מִפְּעֵי הַבְּהֵמָה, וְהוּא שֶׁעֲדַיִן לֹא נִקְרַשׁ, אֲבָל אִם נִקְרַשׁ הֲרֵי (ט. ד״ה אמר) אוֹסֵר אֲפִלּוּ בִּנְתִינַת שֶׁמֶן לְתוֹכוֹ, וְכָתַב הָאֲלִיָּה רַבָּה (ס״ק יא) דְּכֵן עִקַּר, אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּחִדּוּשֵׁי הָרַמְבַּ״ן (כא. ד״ה חלב) וְהָרַשְׁבָּ״א (שם ד״ה חלב) וְהָרִיטְבָ״א (חי׳ הר״ן שם ד״ה חלב) שֶׁפָּסְקוּ כֵּן וְהֵבִיאוּ רְאָיָה מִירוּשַׁלְמִי (פרק ב ה״א): (כא) **וְקַרְבֵי דָּגִים.** (מו) מֻתָּר אֲפִלּוּ בְּעֵינֵיהוּ: (כב) **מֻתָּר וְכוּ׳.** דִּלְפִי (יז) עִקַּר הַדִּין הָיָה מֻתָּר בְּחֵלֶב מֵהָתֵךְ לְפִי שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר הַפְּתִילָה שַׁפִּיר, אֶלָּא דְּרַבָּנָן גָּזְרוּ בּוֹ אֲטוּ שֶׁאֵינוֹ מֵהָתֵךְ, וּכְשֶׁהוּא בְּתַעֲרוֹבוֹת לֹא גָּזְרוּ בְּחֵלֶב מֵהָתֵךְ אֶלָּא דְּרַבָּנָן גָּזְרוּ אֲטוּ אֵינוֹ מֵהָתֵךְ, וּכְשֶׁהוּא בְּתַעֲרוֹבוֹת לֹא גָּזְרוּ דְּהָוֵי גְּזֵרָה לִגְזֵרָה: ו (כג) **הַמֻּבְחָר.** דְּהוּא נִמְשָׁךְ אַחַר הַפְּתִילָה טְפֵי מִבְּלָהוּ, וְאִם אֵין שֶׁמֶן זַיִת מְצוּי מִצְוָה בְּשֶׁאָר שְׁמָנִים שֶׁאוֹרָן צָלוּל וְהֵם קוֹדְמִין לְנֵר שַׁעֲוָה, וְנֵר שַׁעֲוָה קוֹדֵם לְנֵר שֶׁל חֵלֶב דְּאוֹרָהּ צָלוּל וְיָפֶה [מֹשֶׁה מִסִּינַי (סר׳ תכ)]. וְנִרְאֶה לִי דְּכָל זֶה לְפִי עִנְיַן הַנֵּר, דִּבְנֵר שֶׁלָּנוּ [שְׁקוּרִין סְטָרִין] שֶׁצָּלוּל בְּוַדַּאי יוֹתֵר מִן הַשַּׁעֲוָה וְאֵינוֹ רָגִיל לְהַסּוֹת בּוֹ אֲפִלּוּ בְּחֹל, זֶה עָדִיף מִנֵּר שַׁעֲוָה וְאוּלַי אַף מִכָּל הַשְּׁמָנִים, דְּהָרֵי בְּוַדַּאי לֹא אָתֵי לְהַסּוֹת, וְעַיִן לְחַלֵּק, אֵינוֹ מֻכְרָח: (יז) **וְרַשׁ״י** (כא. ד״ה לפי): ה (מו) **גְּמָרָא** (כא.): (מו) **אֲלִיָּה רַבָּה** (סק״ט): (יז) **גְּמָרָא** (שם):

בֵּאוּר הַלָּכָה

מִסְתַּפֵּק בָּזֶה לְדַעַת הָרַמְבַּ״ם (פ״ה ה״ט):

ג * **וְלֹא בְּחֵלֶב.** עַיֵּן בְּסֵפֶר אֲלִיָּה רַבָּה (סק״ח) וּפְרִי מְגַדִּים (משׁ״ז סק״ד) דְּמִסְתַּפְּקִים לְעִנְיַן שֶׁמֶן דְּהוּא כְּחֵלֶב לָזֶה, וְהוּא מִשּׁבָּת כ״ו עַמּוּד א׳ בַּגְּמָרָא, סוּמְכוֹס אוֹמֵר כָּל הַיּוֹצֵא מִן הַבָּשָׂר אֵין מַדְלִיקִין בּוֹ וְכוּ׳, סוּמְכוֹס הֵינוּ תַּנָּא קַמָּא, אֵיכָא בֵּינֵיהוּ דְּרַב בְּרוֹנָא. אַלְמָא דְּהַתַּנָּא קַמָּא נַמִּי מוֹדֶה לְסוּמְכוֹס דְּלֵיכָּא בֵּינֵיהוּ רַק דְּרַב בְּרוֹנָא, וּלְסוּמְכוֹס בְּוַדַּאי שֶׁמֶן כְּחֵלֶב דְּהוּא יוֹצֵא מִן הַבָּשָׂר. וּבְוַדַּאי לֵיכָּא מֵאן דְּפָלִיג בָּזֶה, דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי לֵימָא שֶׁמֶן אֵיכָא בֵּינֵיהוּ. וְגַם מִתַּנָּא קַמָּא גּוּפָא אֵיכָא רְאָיָה, דְּלֹא קָאָמַר רַק יְמַדְלִיקִין בְּשֶׁמֶן דָּגִים׳ וּכְפֵרוּשׁ רַשׁ״י (ד״ה ומדליקים) דְּמִשְׁמַע לַן אַף עַל גַּב דְּדָמֵי לְחֵלֶב, וְלֹא קָאָמַר יוֹתֵר רְבוּתָא דַּאֲפִלּוּ בְּשֶׁמֶן כַּנָּ״ל. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר עַל מִשְׁנָיוֹת (פרק ב מ״א) בְּשֵׁם סֵפֶר בֵּית דָּוִד (שם) דְּסוֹבֵר גַּם כֵּן דְּשֶׁמֶן טָהוֹר דְּמֵי לְחֵלֶב:

* **בְּעִטְרָן.** הוּא פְּסוּלְתָּא דְּזֵתָא [שַׁבָּת כ׳ עַמּוּד ב׳] דְּהֵינוּ לְאַחַר שֶׁיּוֹצֵא הַזֵּפֶת מִן הָעֵץ זַב מִמֶּנּוּ עַל יְדֵי הָאוּר פְּסֹלֶת צָלוּל כְּשֶׁמֶן וְנִקְרָא עִטְרָן, וְהוּא נִמְשָׁךְ אַחַר הַפְּתִילָה אֲלָא מִתּוֹךְ שֶׁרֵיחוֹ רַע בְּיוֹתֵר לְפִיכָךְ בּוֹ שָׁמְא יַנִּיחֶנּוּ וְיֵצֵא, **אֲבָל נִפְטְ וְהוּא מִין שֶׁמֶן שֶׁרֵיחוֹ רַע אַף אֵינוֹ כְּמוֹ עִטְרָן לֹא גְּזְרוּ בּוֹ, לְבַד** נִפְטְ לְבֵן **אִסְרוּ חַז״ל** [בְּשַׁבָּת כ״ו (ע״א)] **לְהַדְלִיק בּוֹ אֲפִלּוּ בְּחֹל מִפְּנֵי שֶׁהוּא עָף** וּמַבְעִיר אֶת הַבַּיִת. וּתְמִיָּה עַל הַתַּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל (בועז אות ד) דְּאוֹסֵר לְהַדְלִיק בְּסִתָּם נִפְטְ שֶׁרֵיחוֹ רַע וְכָתַב דְּגַם הַטּוּר סוֹבֵר כֵּן, מַה יַּעֲשֶׂה בְּסִימָן ער״ה סָעִיף י״ב עַיֵּן שָׁם, וְכֵן אִיתָא לְהַדְיָא בְּתוֹסָפוֹת כ״ה עַמּוּד ב׳ דְּבּוּר הַמַּתְחִיל מִתּוֹךְ, עַיֵּן שָׁם. **וְנִמְצָא לְפִי זֶה שֶׁהַשְּׁמָנִים שֶׁלָּנוּ שְׁדָרֶךְ הָעוֹלָם לְהַדְלִיק בּוֹ [שְׁקוּרִין גַּא״ז] שֶׁרֵיחוֹ רַע בְּמִקְצָת מִדְּלִיקִין בָּהֶם בְּשַׁבָּת, אַף דִּבְעֵת הַכְּבִיָּה רֵיחוֹ רַע בְּיוֹתֵר אַף עַל פִּי כֵן אֵין לְחוּשׁ לָזֶה** דְּשָׁם לֹא שְׁכִיחַ שֶׁמָּא יַנִּיחֶנּוּ וְיֵצֵא, וְכֵן אִיתָא לְהַדְיָא בִּירוּשַׁלְמִי (פרק ב ה״ב) לְעִנְיַן קְרֵבֵי דָּגִים עַיֵּן שָׁם:

* **וְלֹא בְּצִרִי וְכוּ׳.** וְזֶה אֲפִלּוּ יֵשׁ לוֹ נֵרוֹת אֲחֵרוֹת בְּלֹתוֹ אָסוּר אַף לְדַעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ד׳, כֵּן כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ט):

ד * **מְעַט שֶׁמֶן זַיִת.** **לְאוּ דַּוְקָא שֶׁמֶן זַיִת** דְּהוּא הַדִּין עַל יְדֵי מַשֶּׁהוּ שְׁאָר שְׁמָנִים גַּם כֵּן נִמְשָׁךְ אַחַר הַפְּתִילָה וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ה׳, **אֶלָּא לִרְבוּתָא נָקְטֵיהּ:**

ה * **וְאִם נָתַן בָּהֶם מְעַט.** **וְאִם אֲפִלּוּ מְעַט שֶׁמֶן אֵין לוֹ, כָּתַב בְּתַשְׁבֵּ״ץ** (קסז, סר׳ ב) **דְּיִסְחֹט אֱגוֹז לְתוֹךְ הַחֵלֶב הַמְּהֻתָּךְ.** כִּי שֶׁמֶן אֱגוֹזִים הוּא גַּם כֵּן מִשְּׁמָנִים הַכְּשֵׁרִים וְכִדְאִיתָא בְּמִשְׁנָה כ״ד עַמּוּד ב׳:

ו * **חוּץ מֵאֵלּוּ.** **וְשֶׁמֶן שֶׁל אִסּוּר הֲנָאָה בְּגוּן שֶׁל עֲרֵלָה וְכִדּוֹמֶה אָסוּר לְנֵר שַׁבָּת,** דְּלֹא שַׁיָּךְ מִצְוָת לָאו לְהַנּוֹת נִתְּנוּ, דְּעִקַּר הַמִּצְוָה מְשׁוּם עֹנֶג הוּא, וְדָמֵי לִישִׁיבַת סֻכָּה, כֵּן כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (משׁ״ז סק״א). וְעַיֵּן שָׁם עוֹד מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הֶרֶב: א] וכ״כ בשו״ע הרב (ס״ו בסוגריים) שאין מדליקים בשומן. **ב]** בשו״ע הרב (קרא סק״א) כתב: ואפשר שכוונתו למעט אף לצרי ועטרן, שאף את״ל שאין חשש שמא יסתפק ושמא יניחנו ויצא, בתערובת כל שהוא, מכל מקום יש לגזור להיפך, שמא יתן הרבה. והוסיף שגם י״ל שצרי ועטרן אינם נמשכים אחר הפתילה, והביא ראיות לזה.